

Kas tuunime?

Tiina Paet, Maire Raadik

Tõenäoliselt 1970ndate keskel tuli eesti tehnikakeelde *tuuner* tähistama ilma võimsusvõimendi ja valjuhäälditeta raadiovastuvõtjat (vrd ingl *tuner*), sõna on sees Valguse kirjastuse „Vene-eesti tehnikasõnaraamatus” (Tallinn, 1975). Nüüd on meil samast pesast üle võetud ka tegevust näitav *tuunima* (ingl *tune*) ja tegevuse tulemuse kohta *tuuning* (ingl *tuning*).

Tuunimine läks lahti automaailmas ümbertegemise või -ehitamise tähenduses. Vaatame näiteid.

- Ainulaadsus ajendas inimesi ka poest ostetud autosid ümber tegema ehk **tuunima**. (<http://www.autobild.ee>)
- Noor mees tahab istumise alla autot, mille mootor oleks sätitud tavalisest võimsamaks ja teeks ka mehisemat häält, samuti peab sõiduki välimus erinevama teiste omadest. Seda kõike annab teha vaid **tuunimisega**. [---] Lina sõnul **tuunivad** noored autosid seepärast, et erinevate teistest ja naistele silma jääda. (Ärileht 04.01.2007)
- „Naise seisukohalt tähendab auto **tuunimine** ennekõike masina kaunimaks muutmist,” selgitab missivälimusega Gerly. (Samas ei tähenda **tuunimine** vaid autole iluasjakeste külgeriputamist. Võisteldakse väga erinevates kategooriates, alates mootori tehnilise täiustamisega ja lõpetades masinale paigaldatud audio-video tipp-tehnoloogiaga.) [---] Gerly sõnul ongi ta oma auto **tuunimisega** püüdnud ennekõike rõhutada selle naiselikkust. .. Eriti uhke on piiga oma kätega tagavaatepeegli külge liimitud 300 küünekeevikese üle, mis moodustavad klaasil Audi logo ja kirja Audigirls (SL Õhtuleht 24.05.2005)

Tuunitakse muidki riistu kui autosid.

- **Tuuni** ise läpakat! (blogi)
- **Tuuni** oma rula lahedaks! (<http://www.elu24.ee>)
- Eesti Ekspress ja Hawaii Express kutsuvad kõiki osalema jalgrattaste **tuunimise** võistlusel. Konkursile on oodatud kõik isetehtud, kaunistatud, üles putitatud, ühesõnaga – **tuunitud** vändad. (Eesti Ekspress 19.07.2007)

Tuuning moodustab ka liitsõnu. Nagu varasemad sama tüüpi laenud *treening* ja *liising*, kaldub ta mõnikord liituma nimetavaliselt sealgi, kus loomulikum oleks omastav, nt *tuuninguvõistluse* ja *tuuninguauto* kõrval võiksid olla ka *tuuninguateljee* ja *tuuningu(jalg)ratas*.

- „Eks mul jääb auto kõrvalt oma abikaasa jaoks ikka ka aega,” naerab Gerly .. , kes Tallinnas Eesti Näituste messikeskuses autode Performance Show 2005 raames korraldatud **tuuninguvõistlusel** Audi A 4 roolis üles astus ja omas klassis esikoha napsas. [---] Gerly Audi A 4 võitis omas klassis (lisatud **tuuningut** väärtuses 50 000–100 000 krooni, kusjuures auto enda hind ei ole oluline) esikoha. (SL Õhtuleht 24.05.2005)
- Tegemist on TortugaCarsi esindusega, mis pakub TechArti, Hamanni ja Brabuse **tuuninguautosid**. .. Et näiteks BMW X5 on Eesti tänavatel juba päris tavaline, leidub .. küllalt neid, kes sellele Hamanni **tuuninguga** lisaväärtust anda tahavad. Lihtsamad tööd tehakse töökojas kohapeal, mootori ümberehitus jääb siiski Saksa spetsialistidele. (Sakala 06.06.2007)
- Saksamaal valmis veel üks Mercedes SL600 **tuuningversioon** (pealkiri). Saksa **tuuningateljee** Kicherer töötas välja SL K 60 EVO

sportpaketi uue versiooni Mercedes-Benz SL600'le - SL K 60 EVO Black. Tänu ümberehitustele on 5,5-liitrise kaheteistkümnesilindrilise biturbo bensiinimootori võimsus kasvanud 510 hj-lt 605 hj-ni. (<http://www.auto24.ee>)

- **Tuuningratta** esihargi ümber on keritud lehmakett, mille keerude vahele mahub kaheliitrine pudel joogipoolist. (Eesti Ekspress 19.07.2007)
- Volvo pakub rootslastele **kleepsutuuningut** (pealkiri). Alates aprillist saavad rootslased osta uue Volvo C30 ametlikus kleepsurüüs. Kogu masinat katvate piltide valikus on 20 varianti .. (<http://www.delfi.ee>)

Vabamas võrguloomes kohtab veel lühemat sõnakuju *tuun*, mis näib esinevat nii nimi- kui ka omadussõnana (vt järgmise rühma kaks alumist näidet). Nimisõna on *tuuningu* sünonüüm.

- Pead ostma alguses tavalise auto (baasi) välja, millele toetud **tuuni** tegemisel. Pärast, kui **tuun** valmis ostad tuuningufirmast välja paketi Yourself Tuning või Enda Tehtud Tuuning vms. ja maksad selle eest, nii palju, kui seal firmas selle paketi eest nõutakse. (<http://www.mangacarart.com>)
- njaa ma sõitsin juba 4-5 aastaselt isaga kaasas, Kamaziga – see oli **tuun**, auto oli jumala korralik ja paps hoidis seda nagu kullatükki .. (<http://www.rasketehnika.ee/foorum>)
- .. see on ikka täiega **tuunim** pilt ju .. (<http://www.rate.ee>)

Elututelt asjadelt on tuunijate pilk siirdunud elusate peale. Enamasti on inimese *tuunimine* naljatleva või iroonilise varjundiga, kuid seda kohtab neutraalseski uudisloos. Nagu järgmistest näidetest näha, tähendab *tuunida* siin '(kedagi, midagi) üles lüüa'.

- Me ei putita teie autot, me ei korrasta teie kodutehnikat, vaid hakame teid, naised, **tuunima!** (<http://www.femme.ee>)
- „Naist **tuunid** sa ehetega, riietega,“ tutvustab Vello lähemalt Harley-meeste elufilosoofiat. (SL Õhtuleht 02.05.2007)
- Britney lasi hiljuti iluoperatsioonil **tuunida** reisi ja kõhtu .. (<http://www.delfi.ee>)
- „Armastuse punase pärli“ keskmes on tänapäevaseks **tuunitud** Anna Karenina, kes ei tea ise ka, mida tahab. (Eesti Ekspress 21.05.2008)
- Teine seltskond **tuunis** oma genitaale. Neil aitasid kohalikud velkskirid asetada peenise sisse väikesi pleksiklaasist kuulikesi. (Eesti Ekspress 09.05.2008)

Näib, et kõike, mida annab miskitpidi muuta, mõjutada, paremaks teha, putitada jne, saab ka *tuunida*.

- Kui Eestimaal asuvad trenditeadlikud inimesed tahavad enda kodu „**tuunida**“, aitab neid USA baasiga disainikodukaupade veebikaupamaja .. (Ärileht 19.09.2007)
- Kaasaegsed geenimanipulatsiooni meetodidavad võimaldavad muuta, lisada või vaigistada mistahes geene, muutes seeläbi elusorganismide omadusi. Milleks ja mis meetoditega geene „**tuunida**“ ning mis on selle tegevuse kasu ja oht. (Tartu ülikooli tehnoloogiateaduse instituudi koduleht. <http://www.tuit.ut.ee>)
- Isegi kui presidendil midagi olulist öelda ei olnudki, oli tema väljasõit meediale kajastamist väärt sündmus. Et tulemust veel tõhusamalt **tuunida**, sätiti väljasõit parajasti sellisele kellaajale, et tähtsamad telejaamad jõudsid uudise eetrisse anda, kuid ei jõud-

nud selle sisu analüüsida ega kommenteerida. (Eesti Ekspress 18.10.2007)

- Kõigepealt **tuuni** oma LE-alaseid (LE – liikluseeskiri) teadmisi, siis sõiduuskust .. (<http://www.biker.ee>)
- Keegi ei **tuuni** mõnd sõna ümber selleks, mida see pole .. Keegi ei **tuuni** bioloogiaõpikutes olevaid jooniseid anatoomiliselt korrekseteks. (<http://www.rate.ee>)
- Huvitav, kas see fotograaf **tuunib** ka pilte? (<http://www.perekool.ee>)

Eesti noorteühenduste liit on 2006. aastal korraldanud Tartus noortepäevad, millel pealkirjaks „Tuuni elu!”, Postimehe lisa Hip! on samal aastal võtnud ette konkursi „Tuuni oma sõpra”.

Nagu öeldud, algpõhjus on inglise keel. Sealne *tune* on nimisõnana 'toon, hääli, viis, meloodia; (pilli) häälestus, kooskõlasolek (ka piltlikult)' ning tegusõnana muu hulgas 'häälestama; kohandama'. Väljend *tune up* on tehnikakeeles 'seadistama, (välja) reguleerima; (töö)korda seadma' (Johannes Silvet „Inglise-eesti sõnaraamat”. Tallinn, 2002). Eks siit on tulnud ka eesti *üles tuunima*, mille asemel sobivad kas lihtsalt *tuunima* või siis *üles putitama*, *üles lööma*, *üles turgutama*.

- WinXP Manager pakub teie lihtsat võimalust optimeerida, tweekida, „säilitada”, ning oma Windows XP'd **üles tuunida**. (e-maailm. hot.ee) – **üles putitada**
- Magada. Tantsida. Nutta ja naerda. End ehtida. Võimelda. **Üles tuunida** ja peole minna. Mis kellelegi mõjub ja õnneliku õhkkonna loob – on lubatud! (<http://www.buduaar.ee>) – **üles lüüa**

- Umbes nii nagu Indrek „Tões ja õiguses”, kes läks tagasi kodutallu, et revolutsioonist ja naisest rābaldunud hingeke jälle **üles tuunida**. (Võrumaa Teataja 23.12.2006) – **üles turgutada**

Võimalik, et eesti keeles on *tuunimist* tagant tõuganud ka soome keele eeskujū. 2006 ilmunud sõnastikus „Kielitoimiston sanakirja” (3. osa. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, Helsinki) on märksõna *tuunata* ja selle seletus '(argikeeles) omapäraselt, omailmeliselt ümber teha, kohendada, paremaks teha'. Kasutusnäidete hulgast loeme, et tuunida võib nii autot kui ka isa vana nahktagi. On ka märksõna *tuunaus* '(argikeeles) tuunimine'.

Eestis ilmunud sõnastikest on *tuunima* sees 2003 ilmunud „Eesti slāngi sõnaraamatus” (Aule kirjastus). Tähendused on '(muusikas) hāālestama; (autonduses) reguleerima'.

Keelekorraldajad on võtnud *tuunima*-verbi uute sõnade hulgas arvele, andes talle esialgu argikeele mārğendi. Eks aeg näita, mis tuunimise praegusest laiaast kasutusväljast tulevikus veel alles jääb – peale autode tuunimise.

- Tūri tehnika- ja maamajanduskooli direktor Toomas Šadeiko ütles, et suure tõenäosusega hakatakse uuel õppeaastal autoõpetuse kursuse valikainena õpetama autode **tuunimist**. .. „Valdav osa praegustest **tuunijatest** on iseõppijad, huviliste seast saaks aga kindlasti koolitada häid tegijaid,” arvas tallinlane Alex Palmiste. Ta lisas, et võrreldes näiteks Jaapani, Ameerika või Soomega on Eestis autode ümbertegemine siiski suhteliselt uus ala, kuid muutub noorte seas üha populaarsemaks. (Ärileht 04.01.2007)